

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Камишанський Олексій Юрійович,

к.ю.н., декан факультету підготовки фахівців

для підрозділів превентивної діяльності

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Забезпечення прав і свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб в Україні, є головним обов'язком держави. Виконання цього обов'язку багато в чому покладається на правоохоронні органи. Слід зазначити, що збройна агресія, розпочата російською федерацією 24 лютого 2022 року, викликала необхідність адаптації системи Національної поліції до функціонування в умовах особливого правового режиму воєнного стану. Відповідні зміни стосувалися перегляду повноважень поліції, зміни структури і завдань, а також внутрішньої організаційної діяльності. У зв'язку із цим, видається актуальним розкриття зазначених особливостей.

Нагадаємо, що відповідно до статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015, воєнний стан є особливим правовим режимом, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності [1]. Варто відмітити, що відповідні повноваження були надані Національній поліції, як основному правоохоронному органу держави.

Ще у 2016 році М.В. Ковалів та В.О. Іваха зазначали про те, що ефективність форм і методів забезпечення режиму воєнного стану багато в чому залежить від гнучкості та динамічності використання сил і засобів органів внутрішніх справ. При цьому важливе значення науковці відводять поліпшенню форм і методів взаємодії поліції та громадськості у справі забезпечення режиму воєнного стану [2, с. 70].

У свою чергу, В.Д. Поливанюк та К.С. Король серед особливостей поліцейської служби під час дії воєнного стану виділяють дві групи – особливості внутрішньо-організаційної діяльності та особливості зовнішньо-організаційної діяльності Національної поліції. До першої групи особливостей фахівцями віднесено: спрощений порядок присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану; спрощений порядок носіння однострою; не здійснюються ряд етапів проходження служби, зокрема атестування; на законодавчому рівні акцентовано на тому, що призовники, які несуть службу в Національній поліції, можуть відстрочити призов на весь термін служби в поліції; розширено підстави для припинення служби в поліції у зв'язку із поширеними фактами зникнення безвісті поліцейських в умовах війни – законне рішення суду про визнання поліцейського безвісно відсутнім чи оголошення померлим тепер являється однією з таких підстав; поліцейським надано гарантії медичного забезпечення на безоплатній основі в будь-яких закладах охорони здоров'я; виокремлений новий вид дисциплінарного провадження – службове розслідування щодо поліцейських під час дії воєнного стану. До другої групи особливостей включені наступні: повноваження поліції розширені в частині взаємодії з Уповноваженим з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин; розширені повноваження поліцейських в частині застосування спеціальних засобів та вогнепальної зброї – дозволено використовувати підручні засоби; поліцейські заходи примусу дозволено застосовувати без врахування чинних вимог та заборон законодавства України; спрощений порядок повідомлення безпосереднього керівника про застосування

поліцейських заходів примусу: за наявності можливості, з урахуванням обставин, усно або за допомогою засобів зв'язку лише про випадки застосування вогнепальної зброї, завдання ушкоджень, каліцтва особам, які здійснюють збройну агресію проти нашої держави; на період воєнного стану припиняється здійснення громадського контролю за діяльністю поліції, а саме щорічне звітування про діяльність поліції; можливість висловлення недовіри керівникам поліції; регулярні відкриті зустрічі керівників поліції та представників місцевого самоврядування; участь громадськості у спільному розгляді скарг на дії чи бездіяльність працівників поліції [3, с. 445]. Наведений перелік достатньо деталізує особливості служби в поліції в період воєнного стану, але з іншого боку – зводить їх до характеристики змін і доповнень, внесених до Закону України «Про Національну поліцію».

На підставі зазначених наукових підходів і авторських позицій, пропонуємо розкрити такі особливості шляхом їхнього поділу в межах трьох рівнів: а) правового – законодавчі і підзаконні; б) організаційного – системні зміни внутрішнього і зовнішнього характеру; в) суб'єктивного – спрямовані на конкретного поліцейського.

Перша і найголовніша особливість на правовому рівні – це залучення поліцейських сил до участі в бойових діях. Зазначений аспект служби в поліції пройшов своєрідну еволюцію – з долучення окремих поліцейських до Сил територіальної оборони та формування великої кількості різноманітних спеціальних підрозділів поліції у складі територіальних органів, – до формування Об'єднаної штурмової бригади Національної поліції України «Лють» у складі Гвардії наступу. Зауважимо, що відповідно до ч. 2, 4 статті 24 Закону України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015, поліція може залучатись до «виконання завдань територіальної оборони». У свою чергу, підрозділи поліції особливого призначення можуть брати участь в обороні України шляхом безпосереднього ведення бойових дій [4].

До найголовнішої особливості служби в поліції на організаційному рівні нами віднесене формування у системі поліції нового органу –

Об'єднаної штурмової бригади «Лють». У арсеналі ОШБ «Лють» зазначена бронетехніка (БМП, БТР, КОЗАК), артилерійське, зенітне, протитанкове та снайперське озброєння. Основними завданнями ОШБ «Лють» визначені: відсіч та стримування збройної агресії проти України, проведення штурмових дій, знешкодження диверсійно-розвідувальних груп і незаконних збройних формувань ворога, аеророзвідка, виявлення позицій ворога та знищення противника [5]. Погоджуючись з Б.О. Логвиненком, зауважимо, що саме право лежить у основі подальших організаційних дій, а отже і особливості поліцейської служби починається зі змін у законодавстві та знаходячи втілення у організаційних змінах. Таким чином, розробка, аналіз, удосконалення та практичне застосування норм права є запорукою успішної реалізації державної політики України для відновлення територіальної цілісності [6, с. 127].

Підводячи підсумок варто зазначити, що окремі особливості поліцейської служби під час дії воєнного стану в Україні є певними ознаками, що визначають специфіку цього різновиду державної служби в особливий період та носять тимчасовий характер. Зазначені особливості розглянуті у двох аспектах: законодавчому та організаційному – в межах яких поліцейська служба набуває рис і ознак, які позначаються на системі поліції, повноваженнях та відповідальності поліцейських.

Список використаних джерел:

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
2. Ковалів М.В. Діяльність органів внутрішніх справ в умовах воєнного стану. М.В. Ковалів, В.О. Іваха. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 65-70.
3. Поливанюк В.Д., Король К.О. Особливості діяльності підрозділів Національної поліції під час запровадження воєнного стану. *Юридичний*

науковий електронний журнал. 2022. № 6. С. 444-446.

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-6/99>

4. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

5. Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють»

URL: <https://storm.mvs.gov.ua/>.

6. Логвиненко Б.О. Адміністративно-правове забезпечення деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права.* 2023. Вип. 2. С. 126-130.

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.21>